

- Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855
- उद्गात 1) partic. von ध्रुम् mit उद्. — 2) n. das Schwingen des Schwer-tes = बाहुमुद्यम्य माण्डलाकारवद्धामनम् MBh. im ÇKDr.
- उद्गातिका (von उद्गात) n. das sich-in-die-Luft-Schwingen: इत्युद्गातकेन निष्क्रान्ता (eine Apsaras) Çāk. 92, 19 (v. 1. उद्गातिकेन).
- उद्गन् (von 2. उद्) n. das Wogen, Fluthen VS. 13, 53.
1. उद्य (von वद्) s. क्रतोद्य, प्रकामोद्य, वक्रोद्य, सुखोद्य.
2. उद्य (उद् + या) adj. = उद्य Çat. Br. 14, 6, 8, 2, wo Bṛh. Âr. Up. 3, 8, 2 उद्य liest.
3. उद्य m. fehlerhafte Schreibart für उद्य H. 1091, v. 1.
- उद्यत 1) partic. s. u. यम् mit उद्. — 2) m. a) ein best. Tact Sch. zu H. 292; vgl. उद्गृह. — b) Abschnitt, Kapitel Çāt. im ÇKDr. Fehlerhafte Schreibart für उद्गात.
- उद्यतसुच् (उ + सुच्) adj. der den Löffel erhoben hat (zur Libation) RV. 1, 31, 5.
- उद्यति (von यम् mit उद्) f. Erhebung, Emporbringung: उपस्तुतिं न मेसु उद्यतिं च श्लोकं यंसत्सवितेव प्र ब्राह्म RV. 1, 190, 3. यत्स्योद्यत्यै TS. 6, 1, 2, 5. Ait. Br. 3, 3. Çat. Br. 13, 1, 8, 1.
- उद्यत् 1) partic. s. u. 3. इ mit उद्. — 2) m. a) Stern Pār. Gṛh. 1, 3. — b) N. pr. eines Berges, wohl = उद्य MBh. 3, 807 1.
- उद्यत्त (von यम् mit उद्) nom. ag. erhebend, emporbringend: गिरिः RV. 1, 178, 3. compar. उद्यमीयम् mehr auseinanderstehend: न मत्प्रतिद्यवोयसो न सक्थ्युद्यमीयसि RV. 10, 86, 6.
- उद्यम (wie eben) P. 7, 3, 34, Sch. m. n. Siddh. K. 231, a, ult. 1) Erhebung: कस्तोद्यमे विना वल्ले प्रविशेन कथं च न भोजनम् PAṅKāt. II, 138. मोघा भव क्तोद्यमा (eine Waffe wird angesprochen) R. 6, 80, 35. विप्रदण्डोद्यम das Aufheben des Stockes gegen einen Brahmanen Jāgñ. 3, 293. दण्डोद्यमैः durch Erhebung des Stockes, durch Verhängung von Strafen R. 5, 21, 34. PAṅKāt. I, 421. — 2) (Erhebung der Hände zur Arbeit) das an's-Werk-Gehen, Anstrengung, m. AK. 3, 3, 11. H. 300 (nach dem Sch. auch n.). तत्कथ्यतां येनाकृमात्मरत्तार्थं तदधायोद्यमं करोमि PAṅKāt. 83, 2. तपसे क्तोद्यमाम् Kumāras. 3, 3. ज्ञातुमुद्यमं करोति P. 1, 3, 75, Sch. सुतो शशाक मेना न नियत्तुमुद्यमात् Kumāras. 3, 5. Gegens. विद्यम Ragh. 4, 16. घालस्य BHART. 2, 74. उद्यमेन हि सिध्यति कार्याणि न मनोदयैः PAṅKāt. II, 139. नोद्यमस्त्याग्यः कदाचित् 42, 13. I, 19, 90. II, 137. उद्यमं कर् R. 3, 23, 26. 41, 30. PAṅKāt. II, 78. कृतविक्रमोद्यमः R. 1, 14 in LA. 62. मेकोद्यम AK. 3, 1, 3. Çukas. 40, 8. निरुद्यम R. 4, 9, 49. निरुद्यमा 6, 23, 30. — Vgl. उद्यम.
- उद्यमन (wie eben) n. das Aufheben, Emporheben P. 3, 2, 9. सुगुद्यमन-न्यातनयोः 3, 3, 36, Varit.
- उद्यमिन् (wie eben) adj. an's Werk gehend, sich bemühend, sich anstrengend BHART. 3, 15. घनाशकानलापातलप्रयतनोद्यमिन् Jāgñ. 3, 154.
- उद्यमीयम् s. u. उद्यत्त.
- उद्यौन (von या mit उद्) m. n. gaṇa धर्घर्चादि zu P. 2, 4, 31. Siddh. K. 249, a, 9. 1) n. das Hinausgehen AK. 3, 4, 119. H. an. 3, 360. MED. n. 42. उद्यौनं ते पुरुष नावयानम् AV. 8, 1, 6. — 2) Lustgarten, Park; n. AK. 2, 4, 4, 3. 3, 4, 119. 1, 1, 4, 65. H. 1112 (nach dem Sch. auch m.) H. an. MED. M. 4, 202. Jāgñ. 2, 154. R. 1, 5, 12. 34, 12. 4, 33, 5. 44, 124. 6, 83, 3. Vikr. 24. Megh. 7, 27. 34. 73. KATH. 23, 165. 26, 41. im Gegens. zu वन Çāk.

16. जोषोद्यान M. 9, 265. Vet. 17, 2. पुरोद्यान R. 4, 31, 27. घतःपुर्वो-द्याने SUND. 4, 5. स्वर्गोद्यान PAṅKāt. II, 178. देवोद्यान Trik. 1, 1, 65. उ-द्यानवन Vet. 6, 2. am Ende eines adj. comp. f. घा R. 2, 71, 19. — 3) Beweggrund, Zweck AK. 3, 4, 119. H. an. MED. — 4) N. pr. eines Lan- des im Norden Indiens (der Garten oder der Ausgang) HIOUEN-TSANG 83. LASSEN, Zur Geschichte u. s. w. 144. LIA. I, 424.
- उद्यानक (von उद्यान) n. Garten, Park R. 3, 61, 18.
- उद्यानपाल (उ + पा) m. Gartenaufseher, Gärtner Kumāras. 2, 36. KATH. 6, 73.
- उद्यानपालक m. dass. f. लिका KATH. 26, 41.
- उद्यापन (von या im caus. mit उद्) n. das zu-Ende-Führen, Vollbrin- gen, Vollziehen: व्रतोद्यापन Z. d. d. m. G. VI, 92, 93.
- उद्याम (von यम् mit उद्) m. 1) das Aufrichten, Aufspannen Çat. Br. 8, 3, 1, 13. — 2) Strang (zum Ausspannen, Aufhängen u. s. w.): पटुद्यामं शिख्यं भवति, द्वादशोद्यामम् TS. 3, 1, 10, 5. Çat. Br. 6, 7, 1, 16. 18. KATH. Çr. 16, 5, 6.
- उद्याव (von यु, यौति mit उद्) m. P. 3, 3, 49. 122. gaṇa मगयनादि zu P. 4, 3, 73.
- उद्यास (von यम् mit उद्) m. Anstrengung VS. 39, 11.
- उद्योग (von युज् mit उद्) m. n. gaṇa धर्घर्चादि zu P. 2, 4, 31. das an's- Werk-Schreiten, Bemühung, Anstrengung, m. AK. 3, 6, 33. 4, 141. H. 300. शब्दादिविषयोद्योग Jāgñ. 3, 151. तत्र सर्व एते — प्रतिपन्नोद्योगाः PRAB. 12, 9. नायमुद्योगसमयः R. 4, 23, 13. उद्योगः क्रियताम् 3, 31, 34. उ-द्योगायाधुना देव कौशाम्यौ किं न गम्यते KATH. 17, 155. उद्योगसिद्धि 13, 56. न देवमिति संचित्य त्यजेदुद्योगमात्मनः । अनुद्योगेन नो तैले ति- लेभ्यो ऽपि हि ज्ञापते ॥ PAṅKāt. II, 147. निरुद्योग SUND. 4, 3. R. 6, 21, 16. उद्योगपर्वन् Titel des 5ten Buchs im MBh.
- उद्योगिन् (wie eben) adj. der sich Mühe giebt, sich anstrengt: उद्यो- गिनं सततमत्र समेति लक्ष्मोर्देवं हि देवमिति कापुरुषा वदन्ति PAṅKāt. I, 220. ein Bein. Civa's Çiv.
- उद्योत m. nachlässige Schreibung für उद्योत HAL. im ÇKDr.
- उद्ग (von 2. उद्) 1) Wasser, s. अनुद्ग und उद्गिन्. — 2) m. ein best. Wasserthier Up. 2, 13. AK. 1, 2, 3, 20. VS. 24, 37. nach MAUDH. eine Krabbe, nach Trik. 1, 2, 24. H. 1330 und H. 76 Fischotter (जलमाजीर).
- उद्गक m. N. pr. eines Rshi BURN. Intr. 383. fg. Var.: रुद्रक.
- उद्गङ्ग m. = उद्गङ्ग Çāt. im ÇKDr.
- उद्गङ्ग (उद् + ङङ्ग mit Ausfall eines ङ) m. = ङङ्ग Stadt Vākāsp. zu H. 972. N. pr. der in der Luft schwebenden Stadt von Haricandra Trik. 2, 1, 19.
- उद्गय (उद् + रय) m. 1) Bolzen an der Achse eines Wagens MED. th. 17 (lies रयकाली). — 2) Hahn dies.
- उद्गपार्क (उ + पा) m. N. pr. eines Nāga MBh. 1, 2158.
- उद्गिन् (von उद्ग) adj. quellend, wasserreich; von Brunnen u. s. w. RV. 2, 24, 1. 8, 7, 10. 9, 74, 7.
- उद्गज (von रुज् mit उद्) adj. unterwühlend, s. कूलमुद्गज.
- उद्गक (von रिच् mit उद्) 1) m. Ueberschuss, Ueberfluss, Uebergewicht: प्रतीयते धनोद्गको जनानामविज्ञानताम् MBh. 3, 13169. मोक्षोद्गक 13, 172. सत्त्वोद्गकात्प्रबुद्धः (नारायणः) 3, 15818. तेषामुत्कर्षमुद्गकं वक्ष्याम्यहम् 14,